

Konzultace k navrhovanému omezení olova a jeho sloučenin ve střelivu používaném pro venkovní střelbu a v rybářském náčiní¹

SHRNUTÍ

Navrhované omezení se zaměřuje na „řešení rizik pro lidské zdraví a pro životní prostředí, které představuje používání olova ve střelivu, tj. v brocích používaných v oblastech mimo mokřady, nábojích a projektilích používaných v mokřadech i v oblastech mimo mokřady, jakož i olovo v rybářském náčiní“, které požaduje Evropská komise². Návrh omezení se týká výhradně venkovního civilního použití a doplňuje stávající omezení týkající se použití olověných broků v mokřadech.

Požítí olověných předmětů ptáky (včetně olověných projektilů, rybářských olůvek a návnad) vede k řadě akutních i chronických toxikologických účinků, včetně úhynu. Účinky závisejí na množství požitého olova a na hmotnosti zvířete. Případy požití olověných projektilů a rybářského náčiní udávají četné studie. Podle zprávy o omezení je nejméně 135 milionů ptáků vystaveno riziku primární otravy z olověných broků, 14 milionů ptáků je vystaveno sekundárnímu riziku otravy vyplývající z požití olověných broků nebo jiných olověných projektilů a 7 milionů ptáků je vystaveno riziku z důvodu požití (primární otrava) rybářských olůvek a návnad.

Olovo je nebezpečné nejen pro životní prostředí, ale je toxické i pro člověka jakéhokoliv věku a zasahuje různé orgány. Škodlivé účinky olova na zdraví člověka jsou dobře zdokumentovány. Řada nahlášených nepříznivých účinků zahrnuje účinky na vývoj nervové soustavy, kardiovaskulární onemocnění, poruchu funkce ledvin (včetně chronického onemocnění ledvin), vysoký tlak, zhoršenou plodnost a nepříznivé výsledky těhotenství. Největším problémem v oblasti veřejného zdraví je však toxicita olova ovlivňující vývoj nervové soustavy dětí ve věku sedmi let a mladších. Odhaduje se, že v kterémkoli daném roce je přibližně 1 milion dětí ohrožen expozicí olova v důsledku použití olova ve střelivu pro venkovní střelbu a v rybářském náčiní.

Omezení navrhuje zákaz používání olova, pokud existují technicky a ekonomicky proveditelné alternativy. To zahrnuje prodej a používání olověných broků při lovu a sportovní střelbě. Pro jiné druhy použití, kde alternativy vykazují nižší výkon, jako jsou kulky a projektily do vzduchovek při venkovní sportovní střelbě, má návrh za cíl omezit použití na ty druhy střelby, kde jsou zavedena opatření k účinnému sběru použitého olověného střeliva ještě předtím, než může dojít ke vzniku rizik.

¹ Informační poznámka byla vypracována na základě zprávy o omezení, kterou vypracovala Evropská agentura pro chemické látky (ECHA).

² Evropská komise (2019):

https://www.echa.europa.eu/documents/10162/13641/rest_lead_ammunition_COM_request_en.pdf/f607c957-807a-3b7c-07ae-01151001d939

KONZULTACE TÝKAJÍCÍ SE ZPRÁVY O OMEZENÍ

Konzultace k tomuto navrhovanému omezení začnou 24. března 2021 a skončí 24. září 2021. Výbory agentury ECHA uvítají první připomínky **do 5. května 2021**, které jim pomohou v první diskusi k návrhu v červnu 2021.

Zúčastněné strany mohou vznést připomínky ke zprávě o omezení použitím příslušného webového formuláře na webových stránkách ECHA. Při předkládání informací mějte prosím na paměti:

- K odůvodnění informací předložených v rámci konzultace je nezbytné poskytnout **podpůrné důkazy**, jinak by výbory agentury ECHA nemusely být schopné nezávisle zhodnotit předložené informace.
- Informace by měly být v rámci procesu předloženy co nejdříve (viz níže uvedený plenární plán).
- Informace přijaté po datu uzávěrky nebo prostřednictvím jiných kanálů než jsou webové stránky **nebudou** výbory ECHA brát v potaz.
- Vaší odpovědností je odstranit důvěrné informace z připomínek a příloh předložených jako nedůvěrné. Pokud potřebujete na shromáždění informací o určitých aspektech více času, zatímco jiné informace jsou snadno dostupné, doporučujeme vám předložit samostatná podání, aby bylo možné během procesu vývoje stanoviska využívat informace optimálním způsobem.

Další informace naleznete v pokynech ke konzultaci, které jsou dostupné na adrese https://echa.europa.eu/documents/10162/13641/restriction_consultation_guidance_en.pdf.

Respondenty též vyzýváme k tomu, aby vzali v potaz, kdy jsou určité aspekty návrhu naplánovány k diskusi na plenárních zasedání výborů (viz tabulka níže), a podle toho načasovali svá podání (během konzultace je možné předložit více podání).

	Výbor	
Plenární zasedání výboru (časový rozpis)	Výbor pro posuzování rizik (RAC)	Výbor pro socioekonomickou analýzu (SEAC)
1 (2,5 měsíce po zahájení konzultace)	Ověření navrhované oblasti působnosti. Závěr o nebezpečnosti a vedení předběžné diskuse o expozici/riziku.	Ověření navrhované oblasti působnosti. Závěr o nákladech navrhovaného omezení a vedení předběžných diskusí o jeho přínosech.
2 (5,5 měsíce po zahájení konzultace)	Závěr o expozici/riziku a vedení předběžných diskusí o odchylkách.	Závěr o přínosech a vedení předběžných diskusí o proporcionalitě a odchylkách.
3 (8,5 měsíce po zahájení konzultace)	Dokončení odchylek. Dokončení stanoviska a text odůvodnění a přijetí konečného stanoviska.	Závěr o proporcionalitě a odchylkách. Dokončení stanoviska a text odůvodnění a schválení návrhu stanoviska.
4	Nepoužije se.	Závěr o otázkách, které vyvstaly během konzultace o návrhu stanoviska Výboru pro socioekonomickou analýzu (SEAC). Přijetí konečného stanoviska.

Informace o nebezpečnosti látky(látek) a nákladech návrhu by měly největší dopad, pokud by byly předloženy do měsíce nebo dvou a expozice/riziko, přínosy a odchylky do čtvrtého měsíce od konzultace. Toto včasné podání by též umožnilo zvážení informací ve vhodnou dobu. Toto načasování bere v úvahu, že zúčastněné strany mají přístup k dokumentaci mnohem dříve než v minulosti vzhledem k tomu, že je předběžně zveřejněna přibližně dva týdny po podání nebo více než šest týdnů před začátkem konzultace.

Během šestiměsíčního období je možné předložit více než jednu odpověď ke konzultaci. Vezměte to prosím v úvahu při rozhodování o tom, kdy informace předložíte.

Konečná stanoviska obou výborů agentury ECHA by měla být k dispozici podle plánu do března 2022. Agentura ECHA tato stanoviska zašle Evropské komisi, která rozhodne o tom, zda navrhované omezení zahrne do přílohy XVII nařízení REACH.

NAVRHOVANÉ OMEZENÍ

Oblast působnosti

Oblast působnosti návrhu omezení je uvádění na trh a používání olova v projektilích používaných ve střelných a vzduchových zbraních při civilních venkovních aktivitách. Proto použití olova v jiných složkách střeliva jako jsou roznětky, výmetné náplně nebo nábojnice nespádají do oblasti působnosti zprávy o omezení a návrhu omezení.

KONZULTACE KE ZPRÁVĚ O OMEZENÍ

Dále není do oblasti působnosti návrhu omezení zahrnuto vojenské použití olověného střeliva, jakož i jiné než civilní použití olověného střeliva, například použití bezpečnostními silami a celními orgány. Je však třeba poznamenat, že použití olova ve střelivu s celokovovým pláštěm (druh náboje používaného vojenskými, policejními a bezpečnostními službami), které lze někdy použít k lovu, je v oblasti působnosti návrhu omezení v případě civilního použití.

Návrh omezení též zahrnuje uvádění na trh a používání olova v rybářském náčiní pro rekreační i komerční rybolov nezávisle na tom, zda k nim dochází ve sladké vodě (např. v řekách, jezerech a rybnících), v ústí řek nebo v mořském prostředí. Dále, vzhledem k tomu, že rybářská olůvka lze zakoupit buď od maloobchodníka, nebo mohou být vyráběna přímo spotřebiteli (známé též jako „domácí odlitky“), je v oblasti působnosti navrhovaného omezení zahrnuto jak zakoupené, tak doma vyrobené rybářské náčiní obsahující olovo.

Seznam způsobů použití posuzovaných v návrhu omezení je uveden v tabulce níže.

Oblast použití	Použití v oblasti působnosti omezení
Lov	Lov nábojovým střelivem Lov kulkami – malého kalibru ^[1] Lov kulkami – velkého kalibru
Sportovní střelba	Venkovní sportovní střelba nábojovým střelivem Venkovní sportovní střelba kulkami Ostatní venkovní střelba vzduchovou pistolí/puškou/pistolí
Střelba historickými zbraněmi	Další aktivity venkovní střelby včetně předovek, ztvárnění historických událostí
Rybolov	Olovo v rybářských olůvkách a návnadách Olovo v rybářských sítích, lanech a vlascích (tam, kde je olovo zabudováno/vloženo do rybářských sítí, lan a vlasců)
Způsoby použití mimo oblast působnosti ^[2]	Střelba ve vnitřních prostorách ^[3] , policie, vymáhání práva, vojenská použití, ochrana kritické infrastruktury, obchodní plavby nebo konvoje vysoké hodnoty, ochrana snadno zranitelných cílů a ochrana veřejných prostor, bezpečnostní účely, technické testování a/nebo zkoušky, testování a vývoj materiálu a produktů pro balistickou ochranu, forenzní, lékařský, historický a jiný výzkum nebo šetření.

Poznámky: [1] tento způsob použití zahrnuje lov vzduchovou zbraní; [2] použití mimo oblast působnosti podle požadavku Komise a následná objasnění; [3] mělo by být chápáno jako uvnitř budovy.

Důvody opatření

Hlavní cesty, kterými jsou zvířata vystavena olovu ze střeliva nebo rybářského náčiní jsou následující:

- primární požití (primární otrava) definované pro účely omezení jako požití jakéhokoli olověného předmětu přímo z prostředí prostřednictvím běžného příjmu potravy nebo aktivity při hledání potravy (např. záměna za drť),
- sekundární požití (sekundární otrava) definované pro účely omezení jako nepřímé požití jakéhokoli olověného předmětu prostřednictvím konzumace potravy (například fragmenty, které zůstaly v těle kořisti nebo ve zdechlině).

Cesta primárního požití je se týká druhů ptactva, které si při zpracování potravy pomáhají drtí nebo kameny. Například olověné broky a rybářská olůvka ve formě dělených broků³ mohou vypadat podobně jako drť nebo potraviny jako semena, jak je znázorněno na obrázku níže. Kromě přímého požití jsou draví ptáci nebo ptáci živící se zdechlinami (rovněž jako ostatní volně žijící zvěř) vystaveni riziku sekundární otravy prostřednictvím konzumace kontaminovaných zvířat (např. mrtvého zvířete nebo ryby), která mají ve svých tkáních nebo trávicím traktu olověný brok, kulku nebo rybářské náčiní (nebo tam, kde vložené nebo požití olověné předměty mají za následek zvýšenou koncentraci v tkáni prostřednictvím rozpuštění). Požití lze nejen malý olověný předmět. Ve voleti nebo trávicím traktu ptáků byly nalezeny různé olověné předměty včetně kulek a jiných projektilů, ale i olůvka a návnady až do 50 g (a u některých druhů ptáků ještě větší).

Proč si mohou ptáci splést olovo s potravou

Legenda obrázku: Tyto fotografie jsou identické s výjimkou toho, že je na druhé fotografii zakroužkováno osm olověných dělených broků. Jsou téměř k nerozeznání od okolního štěrku. Foto s laskavým svolením Department of Environmental Conservation státu New York (Schroeder, 2010)

Olověné broky a ostatní olověné projektily (např. kulky), které po použití zůstávají v prostředí, mohou být požitý. Olověné rybářské náčiní se při použití také často ztratí a pokud je požit, má na ptactvo stejný vliv jako olověné broky a projektily. Některé současné rybářské činnosti a někteří dodavatelé rybářského náčiní kromě toho v některých

³ Dělené broky jsou kulatá olůvka, v jejichž části je malá štěrbin. Hmotnost dělených broků činí od 0,01 g do 4,8 g. Nejmenší dělené broky ($\leq 0,06$ g) se často označují jako 'prachové dělené broky'.

případech podporují záměrné uvolňování olověných olůvek do vodního prostředí (nazývané jako „nahazování olůvka“).

Použití olověného střeliva a rybářského náčiní je v Evropě stále velmi rozšířené i navzdory dobře zdokumentovaným nebezpečným vlastnostem a nepříznivým účinkům na život zvířat žijících ve volné přírodě a na lidské zdraví. Ročně se do životního prostředí rozptýlí přibližně 97 000 tun olova: 79 % ze sportovní střelby, 14 % z lovu a zbytek z rybolovu. Za předpokladu současných úniků a pokud by nebyla přijata žádná další regulační opatření v průběhu dalších 20 let, by se do životního prostředí uvolnilo dva miliony tun olova.

Odhaduje se, že v EU je nejméně 135 milionů ptáků vystaveno riziku primární otravy z olověných broků, 14 milionů ptáků je vystaveno sekundárnímu riziku otravy z důvodu požití olověných broků nebo jiných olověných projektilů a 7 milionů ptáků je vystaveno riziku z důvodu požití (primární otrava) rybářských olůvek a návnad.

Olovo je nebezpečné nejen pro životní prostředí; je toxické i pro člověka jakéhokoliv věku a zasahuje různé orgány. Olovo se může v těle hromadit, především v kostře, a potom se postupně uvolňuje zpět do krevního oběhu, i když expozice olovu již pominula. Tento původní účinek může přetrvávat měsíce až roky po expozici.

Expozice člověka olovu probíhá prostřednictvím dvou hlavních cest: vdechnutím a požitím. Expozice vdechnutím může nastat během i) střílení broků a projektilů, a ii) tavením olova pro domácí odlitky broků, projektilů a rybářského náčiní (prostřednictvím výparů a prachu z olova). Požití olova (jako malých předmětů nebo prachu) může nastat prostřednictvím i) přímého požití, kousání nebo žvýkání nebo ii) expozicí z ruky do úst při manipulaci s olověnými broky, projektily nebo rybářskými olůvkami a návnadami.

K požití olova člověkem může též dojít konzumací zvěřiny ulovené olověnými broky nebo projektily vzhledem k tomu, že stávající osvědčené postupy manipulace s ulovenou zvěřinou neeliminují olovo ve zvěřině⁴.

Kromě konzumace zvěřiny nejsou dostupné informace dostatečné k tomu, aby bylo možné řádně kvantifikovat rizika vyplývající z hodnocených způsobů použití pro lidské zdraví. Kvůli nedostatku vhodných údajů jsou rizika pro lidské zdraví v souvislosti s používáním olověných broků, projektilů a rybářského náčiní ve zprávě o omezení popsána a posuzována semikvantitativním způsobem. Posuzování rizika je podloženo různými studii, které uvádějí potenciální a skutečný výskyt expozice olovu, jakož i zvýšené hladiny olova v krvi pozorované po střelbě, požití olověného rybářského náčiní nebo po činnostech domácího odlévání. Tam, kde evropské studie nebyly k dispozici, byly vzaty v úvahu údaje získané mimo Evropu.

Provedené posouzení nezjišťuje riziko pro lidské zdraví nebo životní prostředí spojené s použitím olova v rybářských sítích, laněch a vlascích, kde je olovo zabudováno/vloženo. Z tohoto důvodu pro tento konkrétní způsob použití není navrženo žádné omezení.

U všech ostatních posuzovaných způsobů použití však zpráva o omezení dospěla k závěru, že použití olova v brocích, kulkách, projektilích, rybářských návnadách a olůvkách

⁴ Současné předpisy EU v oblasti potravin nestanoví maximální přípustnou hladinu olova ve zvěřině určené ke spotřebě. Pokud by však taková hladina byla stanovena, toto opatření by nebylo zcela ochranné, protože by neovlivnilo expozici olova ze zvěřiny, která je spotřebována mimo trh (např. vlastní spotřeba, použití v rodině nebo u přátel). Toto opatření také není zcela ochranné pro volně žijící zvěř, protože vnitřnosti ponechané po lovu by mohly stále obsahovat olovo a přispěly by expozici olovu dravců a mrchožroutů.

představuje pro volně žijící zvěř, hospodářská zvířata, životní prostředí a lidské zdraví riziko, které **není dostatečně kontrolováno** a je třeba jej řešit na úrovni EU.

Některé členské státy nebo regiony přijaly právně závazná vnitrostátní opatření, která zakazují použití olova při lovu, venkovní střelbě nebo rybolovu za účelem snížení emisí olova a expozice olovu. Bez ohledu na toto úsilí mohou emise olova, expozici olovu a zjištěná rizika účinně řešit pouze opatření na úrovni Unie.

Důsledky opatření

Návrh omezení obsahuje tři hlavní druhy opatření:

1. Zákaz uvádění na trh v kombinaci se zákazem používání olověného střeliva nebo rybářského náčiní tam, kde jeho použití nevyhnutelně povede k únikům do životního prostředí bez ohledu na podmínky použití a kde jsou dostupné vhodné alternativy (tj. technicky a ekonomicky proveditelné a mající za následek celkové snížení rizika pro lidské zdraví a životní prostředí). U některých z těchto způsobů použití je navrhováno přechodné období, aby měly zúčastněné strany možnost se omezení přizpůsobit. To zahrnuje i zákaz uvádění olova na trh a používání olověných broků za jakýmkoliv účelem.
2. Pokud by zákaz uvádění na trh neúměrně ovlivnil způsoby použití mimo oblast působnosti navrhovaného omezení, navrhuje se pouze zákaz používání.
3. Povinnost maloobchodníků informovat spotřebitele při prodeji o časových lhůtách postupného ukončení používání olova ve střelivu a rybářském náčiní, jakožto i informovat o přítomnosti, toxicitě a riziku olova pro lidské zdraví a životní prostředí. Maloobchodníci budou rovněž povinni informovat zákazníky o alternativách položek zboží, které obsahují olovo (rybářské náčiní, broky, projektily). Tento požadavek je založen na nedávných studiích, které zdůrazňují význam povědomí myslivců (lovců) a rybářů týkající se změny chování nakupujících.

Pokud by byl zákaz uvádění na trh nebo zákaz používání nepřiměřený, nebo pokud by bylo možno minimalizovat úniky do životního prostředí použitím vhodných opatření ke snížení rizika, navrhuje se odchylky. Tyto odchylky zahrnují povinnost souladu s přísnými provozními podmínkami v místě prodeje nebo použití.

Největší množství kulek uváděných na trh je při sportovní střelbě, kde předkladatel dokumentace došel k závěru, že rizika lze řídit použitím vhodných opatření (např. střelba v určených sportovních střelnicích s příslušnými opatřeními k omezení na místě). Proto není navržen zákaz uvádění na trh projektilů jiných než broků, pokud je riziko v místě použití kontrolováno.

Ačkoli nejde o upřednostňovanou možnost řešení zjištěných rizik, návrh omezení zahrnuje podrobnosti o možnosti odchylné úpravy pro další používání olověných broků při sportovní střelbě v případě, že by si tvůrci politiky nepřáli uložení zákazu olověných broků při sportovní střelbě. Tato odchylka by stanovila minimální požadavky na opatření k řízení rizik, jakožto i licenční povinnosti v místech používajících olověné broky a zavedla by povinnosti členských států poskytnout licenci pouze těm sportovcům, kteří mají oprávněnou potřebu používat olověné broky (například v případě tréninku nebo účasti na mezinárodních soutěžích). Tuto odchylku by navíc doprovázel požadavek na označování dodavatelem a povinnost členských států podávat zprávy. To umožní Komisi sledovat

pokračující používání olověných broků v různých členských státech EU a usnadní uplatňování nároku na odchylku.

Je důležité upozornit na to, že tato možnost odchylky není tak účinná při kontrole zjištěných rizik jako zákaz používání, ale lze ji považovat za přiměřenější s ohledem na socioekonomické vlivy na sportovce účastníci se mezinárodních soutěží, pokud by pravidla těchto soutěží i nadále vyžadovala používání olověných broků.

Byl posouzen celkový potenciál snížení rizika a socioekonomické vlivy navrhovaného omezení na jednotlivé ovlivněné sektory a použití a závěrem je, že navrhované omezení je z hlediska snížení rizika účinné a z hlediska nákladů přiměřené.

Odhaduje se, že navrhované omezení skutečně povede ke kumulativnímu snížení emisí přibližně 1,5 milionu tun olova během období dvaceti let po vstupu v platnost. To představuje snížení kvantifikovaných emisí olova o 78 %, ke kterým by došlo bez navrhovaného omezení.

Z hlediska lidského zdraví se nejdůležitější a nejdůkladněji kvantifikované dopady týkají ochrany dětí v domácnostech, které často konzumují zvěřinu. V případě realistických předpokladů se odhaduje, že zákaz olověných kulek většího kalibru a olověných broků by mohl zabránit ztrátám IQ přibližně u 7 000 dětí ročně, což odpovídá ztrátě blahobytu zhruba 70 milionů EUR. Méně spolehlivý odhad byl proveden v případě snížení rizika chronických onemocnění ledvin přibližně u 1 150 jednotlivců. Orientační hodnota ocenění dosahovala od 7,5 milionů EUR do 75 milionů EUR.

Kromě toho mají zjištěné alternativy obecně lepší ekologickou stopu⁵ než olovo.

Nákladová efektivita zamezených emisí (pokud je možné a smysluplné je kvantifikovat) byla odhadnuta v rozmezí od 0,5 EUR/kg do 1 513 EUR/kg zamezeného úniku olova v závislosti na příslušném odvětví. Celkově se omezení jeví jako nákladově efektivnější než předchozí omezení podle nařízení REACH, která řešila obdobné obavy o lidské zdraví, ale byla méně nákladově efektivní než omezení používání olova v mokřadech, u kterého bylo odhadována nákladová efektivita na centrální úrovni ve výši 9,8 EUR/kg zamezených emisí olova.

Náklady na požadavek označování nebylo možno kvantifikovat, ale v porovnání s ostatními odhadovanými náklady jsou menší.

JAK V KONZULTACI K NAVRHOVANÉMU OMEZENÍ PŘEDLOŽIT PŘÍPOMÍNKU

Až budete připraveni podat připomínky, klikněte na příslušný odkaz na webových stránkách ECHA. Mějte prosím na paměti, že není možné si podání uložit a vrátit se k němu, proto byste měli mít své připomínky připraveny předem v příloze nebo uloženy v nějakém jiném formátu. Webový formulář obsahuje pět hlavních částí:

- Úvod: Obsahuje obecné informace o omezení a odkaz na tuto poznámku a pokyny.
- Oddíl 1: Osobní informace

⁵ Vezmeme-li v úvahu následující prvky: toxicita a riziko pro lidské zdraví, toxicita a riziko pro životní prostředí (toxicita ve vodním prostředí i požití volně žijícími zvířaty), získávání surovin (těžba versus recyklace), vyčerpání zdrojů (voda, energie, chemikálie) a emise skleníkových plynů.

- Oddíl 2: Informace o organizaci
- Oddíl 3: Připomínky k návrhu, které nemají povahu důvěrných informací – obecné připomínky i informace o žádostech o konkrétní informace (viz níže). Odpovědi můžete zadat přímo do formuláře nebo prostřednictvím oddílu 4 jako přílohu. Nepředkládejte však prosím stejné připomínky oběma způsoby. Obecné připomínky se mohou týkat jakéhokoli aspektu zprávy o omezení, včetně otázek týkajících se socioekonomické analýzy.
- Oddíl 4: Zde můžete předat přílohy neobsahující důvěrné informace.

ŽÁDOSTI O KONKRÉTNÍ INFORMACE

Kromě připomínek k celkové dokumentaci budou zúčastněné strany vyzvány k předložení odpovědí na žádosti o konkrétní informace.

Konkrétní témata, ke kterým jsou požadovány informace, budou zveřejněna na stránce konzultace na webových stránkách ECHA zde: <https://echa.europa.eu/restrictions-under-consideration>